

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/22, p. 545-558

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12230>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Doç. Dr. Raika Şeyda ÜLSEVER –
Yrd. Doç. Dr. Lokman TANRIKULU

This article was checked by iThenticate.

TIP METİNLERİNİN ÇEVİRİSİNDE ÇEVİRMENLERİN KULLANABİLECEKLERİ YÖNTEM VE STRATEJİLER

Mehmet Cem ODACIOĞLU* - Fadime ÇOBAN

ÖZET

Tıp, insan hayatını doğrudan ilgilendiren hayati bir uzmanlık alanı olduğundan tıp metinlerinin çevirisi diğer çeviri türlerine göre daha çok dikkat gerektirmektedir. Tıp metninin çevirmen tarafından yanlış anlaşılması sonucu çeviride meydana gelebilecek en ufak bir hata dahi insan hayatının tehlikeye girmesine hatta ölümlere yol açabilir. Bundan dolayı, bu metinlerin çevirisi alana hâkim uzun yıllardır tıp metni çeviren uzman çevirmenler tarafından yapılmalıdır. Bu çalışmada, tıp metinlerinin çevirisi konusunda uzmanlaşmış çevirmenlere ışık tutacağı varsayılan bazı yöntem ve stratejiler tanıtılmış ve bu amaçla ders kitabı olarak okutulan ve sağlık alanındaki öğrenciler için önemli bir kaynak olan *Vander's Human Physiology Mechanisms of Body Function* ve *Vander İnsan Fizyolojisi Vücut Fonksiyon Mekanizmaları* adlı çevirisi analiz edilmiştir. Bu çalışmada örneklendirilmeye çalışılacak bu bazı çeviri yöntem ve stratejileri çevirmenlerin farklı metin türlerinde en sık kullandığı ödüncleme, ödüncleme türü olarak kabul edilebilecek transliterasyon, öyküntü, sözcüğü sözcüğüne çeviri, transpozizyon, modülasyon, eşdeğerlik, uyarılma ve açıklamadır. Bunlardan hangilerinin analiz edilen eserde kullanıldığı, hangilerinin kullanılmadığı çalışmanın özünü oluşturan bölümde örneklerle ve ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Çalışmada çeviri strateji ve yöntemlerinin ele alınmasının nedeni hayati bir öneme sahip tıp metinlerinin çeviri sürecinde çevirmenlerin hata yapma oranlarını azaltmak ve doğru yöntem ve stratejilerin belirlenmesine katkı yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Tıp metinlerinin çevirisi, tıp çevirisi, medikal çeviri, çeviri stratejileri, çeviri yöntemleri.

---

* Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümü, İngilizce Mütercim Tercümanlık ABD Öğretim Elemanı, E-mail: cemodacioglu@bartin.edu.tr

---

METHODS AND STRATEGIES USED IN THE TRANSLATION OF MEDICAL TEXTS

ABSTRACT

Medicine is a vital profession that directly interests human life and therefore it requires a special attention when compared to the other translation types. The translator's misunderstanding a medical text can result in a false translation which seems trivial at the beginning but even a little mistake can endanger human life and lead to the death. Because of this, the translation of medical texts must be done by specialist translators who have been translating this type of texts for a long time now. In this study, some methods and strategies that are assumed to help medical translators were introduced as well as giving some examples of source and target sentences from *Vander's Human Physiology Mechanisms of Body Function* and its Turkish translation, both of which are listed importantly among medical student's books. Among these some strategies and procedures exemplified in this study are borrowing, a kind of borrowing which is transliteration, calque, literal translation, transposition, modulation, equivalence, adaptation and explicitation that are frequently used by all translators for different texts. All these strategies and procedures were analyzed to show which are included in the translation and which are excluded from the translation by the translator during the translation process in detail. The objective is to minimize the errors in the translation process and in this way to be able to determine the correct strategies and procedures in the translation process.

STRUCTURED ABSTRACT

In this study a specialized field of translation which is medical translating was dealt with in terms of translation strategies and methods to show which of them can be used during the translating process by giving examples from a book of medical physiology entitled *Vander's Human Physiology The Mechanisms of Body Function* (13th edition) and its Turkish translation entitled *Vander İnsan Fizyolojisi Vücut Fonksiyon Mekanizmaları* translated by Tuncay Özgünen. We therefore referred to Vinay and Darbelnet's translation procedures and some others in this respect. The aim was actually to help medical translators and professionals deal with the translation of these documents.

The selection of examples was determined from a book of physiology addressing medical students at universities or other students in the health sector. Because it was believed that the selection of this book for the study might bring about good outcomes by showing to what extent translation strategies and methods like literal translation, borrowing, a special kind of borrowing i.e. transliteration, transposition, modulation, explicitation, modulation, adaptation, and equivalence were used in the translation by Özgünen to be able to understand whether these can be employed in the translation of other physiological books, especially the ones addressing students. To this end 12 target sentences along with

---

Turkish Studies

their originals were selected in order to see the application of the above mentioned strategies and methods in the translation process and at the end of the analysis it was shown that the translator frequently applied borrowing, its another version transliteration and literal translation in the translated text.

However, the translator did not apply calque, another type of borrowing in the translated text. In addition, there are examples of modulation and transposition in the translation but they were not as strongly used as these three mentioned strategies or methods (borrowing, transliteration and literal translation) by the translator. In addition, it was found out that the translator also benefited from explicitation to make some sentences clear for the addressee in the translating process. This could have been done by the translator in order to meet expectations of the specific type of the reader or more technically the target audience. That is to say, some of the sentences might have been transferred to the target setting by using explicitations to achieve the translator's primary aim which is the core concept of functional translation theories such as Vermeer's Skopos and Mänttari's Translational (Translatorial) Action Theories. It was also found out in the study that there are no examples of adaptation, an extreme border of translation according to Vinay and Darbelnet. The reason might be that adaptation translation strategy is frequently used in the literary texts though the conversion of metric system during the translation process could also be regarded as an example of adaptation. Still, we could not see any conversions by the translator in this regard. In addition, equivalence translation method (see the definition above. Equivalence as a translation strategy must not be confused with the classical equivalence meaning) was not also used by the translator in the translation process.

To conclude it must be said that translating medical texts is a challenging task and it requires specialty in this field because medicine directly affects human life and even a simple fault at the end of the translation process can be fatal or negatively affect people life. It is sometimes even advised that this field of translation be done by medical professionals having a good command of language or medical translators who have translated medical texts for a long time for professional purposes by proving that they are now expert in this translation field.

Applied Translation Strategies In the Translation of Vander's Human Physiology The Mechanisms of Body Function

Borrowing	Calque	Transliteration	Transposition	Modulation	Equivalence	Adaptation	Explicitation
✓	✗	✓	✓	✓	✗	✗	✓
Present	Absent	Present	Present	Present	Absent	Absent	Present

Key words: The translation of medical texts, medical translation, translation strategies, translation procedures.

0.Giriş

Çevirideki uzmanlık alanlarından¹ birini teşkil eden tıp metnlerinin çevirisi diğer metin türlerinin çevirisine göre daha çok dikkat gerektirmektedir. Zira bu metnlerinin çevirisinde meydana gelebilecek en ufak hata dahi insan sağlığını olumsuz etkileyebilir ve hatta hayati risklerin meydana gelmesine yol açabilir. Bazı uzmanlara göre, tıp metinleri yalnızca yabancı dil edincine sahip doktor, hemşire vb. gibi alan uzmanları tarafından çevrilmeliyken, bazı uzmanlara göre ise bu metnlerinin çevirisi dil ve çeviri edinçlerinin her ikisine de sahip, tıp alanında uzun yıllardır çeviriler yapmış uzman çevirmenler tarafından yapılmalıdır. Bu çalışmada kendini tıp çevirisi alanında geliştirmek isteyen çevirmen adaylarına ve hatta yukarıda da bahsedildiği gibi çeviri dünyasına uzak olmamakla beraber mütercim tercümanlık mezunu olmayan sağlık personellerine çeviri süreci boyunca kullanabilecekleri yöntem ve stratejiler bir fizyoloji kitabının orijinali ve çevirisi değerlendirmeye alınarak sunulmuştur.

Çalışmanın amacı, tıp metnlerinin çevirisinde hangi durumda ve bağlamda hangi çeviri stratejisinin daha uygun olduğunun gösterilmesi bakımından çeviri sürecinde meydana gelebilecek hataların önüne geçmek ve böylelikle çeviri ürününün okunması esnasında oluşabilecek ve okuyucuyu yanlış yönlendiren her türlü olası hatanın minimize edilmesini sağlamaktır. Bu doğrultuda çalışmanın birinci bölümünde kısaca tıp çevirisi alanından, bu alanda yaşanan zorluklardan ve bu zorluklara karşı çözümlerden bahsedilecektir. Çalışmanın ikinci bölümünde tıp metnlerinin çevirisi sürecinde uygulanabilecek yöntem ve stratejiler hakkında metne dayalı yöntemden faydalanılarak bilgi verilecek ve bazı önerilerde bulunulacaktır. Çalışmanın bu alandaki literatüre bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Daha da önemlisi ise bilimsel ve teknik metinler kategorisinde bulunan tıp metnlerinin çevirisi çoğunlukla edebi söylemden uzak, çeviri sürecinde farklı yöntem ve stratejiler gerektirebilmektedir. Çalışma bu yöntem ve stratejileri çoğunlukla kuramsal açıdan Vinay ve Darbelnet'in yaklaşımından (1958)² yola çıkarak tartışmaya sunmaktadır (krş. Newmark).

1.Bir Uzmanlık Çeviri Alanı olarak Tıp Metnlerinin Çevirisi, Çeviri Sürecinde Yaşanan Zorluklar ve Çözümler

Tıp çevirisi dil edincinin yanı sıra iyi derecede tıp alanı ve tıbbi terminoloji bilgisi gerektiren çevirinin özel bir alanıdır. Bu metinlerin çevirisinde bir dilden ötekine kelime aktarımının da ötesinde dikkate alınması gereken pek çok nokta mevcuttur. Teknik çeviri söz konusu olduğunda, kelimeleri doğru olarak aktarmak çevirinin başarılı olması için yeterli olabilirken, tıp metnlerinin çevirisinde bundan fazlası gereklidir. Zira bu metinler sağlık personellerinin yanı sıra sağlık problemleri olan ve iyileşmek isteyen hastalar ve yakınları ya da herhangi bir sağlık problemi hakkında bilgilenmek isteyen kişiler tarafından okunabilmektedir. Dolayısıyla bu metinlerin çevirisinde herhangi meydana gelebilecek bir hata feci sonuçlara yol açabilir³. Hataların önlenmesi ve çeviride kaliteyi artırmak amacıyla tıp çevirisinde sadece dil edinci, tıp alanı ve tıbbi terminoloji bilgisi bile yeterli olmayabilmektedir. Bu alanda uzmanlaşmış bir çevirmenin dil edincinin ve bahsedilen bilgi donanımının ötesinde analitik olarak düşünebilmesi, kaynak ve erek dil kültür bilgisine sahip olması

¹ Çeviride uzmanlık alanları deyince tıp metnlerinin çevirisi dışında hukuk metnlerinin çevirisi, edebi çeviri, basın ve medya çevirisi, yerleştirme, görsel işitsel çeviri, AB metnlerinin çevirisi, ekonomi metnlerinin çevirisi gibi pek çok metin türü de akla gelmektedir. Her bir uzmanlık alanı için farklı çeviri stratejilerinden veya yöntemlerinden faydalanılabilir. Bu çalışmanın sınırları ise tıp metnlerinin çevirisi ve bu metinlerin çevirisinde kullanılan yöntem ve stratejiler olmuştur. Bu yöntem ve stratejiler daha çok Vinay ve Darbelnet'in belirlediği (1958) yedi çeviri prosedürü (ödüncleme, transliterasyon, öyküntü, sözcüğü sözcüğüne çeviri, transpozisyon, modülasyon, eşdeğerlik, uyarlama) bağlamında ele alınmış olup, bunun dışında açıklama gibi stratejilere de çalışmada yer verilmiştir.

² Krş. Deniz Akyol, 2011.

³ Ayrıca bkz. Browne, 2014: 121-122

gerekmektedir. Bununla birlikte, çevirmen sözlüklerden nasıl yararlanması gerektiğini bilmeli, iyi bir yazar olmalı ve gerek konu alanı gerekse de tıbbi terminoloji konusunda uzman olmalıdır (bkz. Txabbarriaga, 2009:3).

Özellikle tıbbi terminoloji⁴ hususunda, çevirmenler Latince ve Yunanca kökler, ön ve son eklerle temel düzeyde hâkim olmalıdır. Zira çeviri sürecinde karşılaşılabilecek en büyük zorluk tıbbi terminolojiden kaynaklanır. Bu nedenle bilgi donanımı olmadan, çeviriye devam etmek bir yana çeviri yapmak imkânsız veya en azından zor bir hal alabilir (Browne, 2016: 123). Kelime seçimleri hedef kitlenin algı düzeyine göre yapılmalıdır. Bunun nedeni tıp metinlerinin sadece doktorlar tarafından değil aynı zamanda hemşireler, öğrenciler ve tıbbi konularda bilgilenecek isteyen veya hastalığına çare arayan profesyonel olmayan kesim tarafından da okunmasıdır (Newmark, 1979: 1405). Bu durum, tıbbi belgelerin çeşitli nedenlerle yazıldığını göstermektedir. Metinlerin bazıları halkı hastalıklarla ilgili bilgilendirerek eğitmek ve hastalardan tedavi için yazılı onay alma amacı taşıırken, bir kısmı da sadece doktorların anlayabilecekleri dilde hazırlanmış olabilir (ayrıca bkz Txabbarriaga, 2009:5). Bununla beraber Avrupa dillerinde kullanılan tıp jargonu aynı koşul veya hastalığı tanımlamak için eş anlamlı ve farklı sözcüklerden oluşabilir. Örneğin, Brusella'nın⁵ sadece İngilizce dilinde 25 eş anlamlısı vardır (Newmark, 1979: 1405).

Bununla bağlantılı olarak, tıbbi bağlamda günlük sözcükler farklı anlamlar kazanabilir. Bağlama göre anlamı değişen pek çok terim vardır. Özellikle tıbbi çeviri alanında yetersiz çevirmenler bu durumun farkına varamayabilir (Browne, 2016: 124). Bu durum, yabancı dillerde daha bariz ortaya çıkmaktadır. Örneğin, İngilizce “administer” sözcüğü günlük dilde yönetmek anlamına gelirken, tıbbi bağlamda “tedavi olarak vermek veya uygulanmak” anlamına gelir (Erten, 2007: 59). Bununla ilgili bir diğer örnek de çok bilindik bir anlama sahip olan İngilizce “history” sözcüğüdür. Bu sözcüğün Türkçe temel karşılığı “tarih” olarak bilinir. Ancak tıbbi anlamda bu sözcük hastalık öyküsü olarak kullanılmaktadır. Hastalık öyküsü, hastanın geçmişte sağlıkla ilgili yaşadığı rahatsızlıkları anlatan bir kavramdır (krş. Berghammer, 2006: 41).

Çevirmen hangi sözcüğü kullanacağına bağlamı da göz önüne alarak karar vermelidir⁶. Bu noktada, Newmark çevirmenlere iki dilli veya çok dilli bir sözlüğü her zaman otorite olarak kabul etmemeleri yönünde tavsiyede bulunmuştur. Çünkü bu sözlükler bağlamı dikkate almadan pek çok eş anlamlı ve eski kelimeler içerebilir. Dolayısıyla bu sözcüklerin, her dilde en az iki veya üç tek dilli sözlükten şu anki kullanımları ve doğrulukları araştırılmalıdır. Sözcüklerin karşılıkları bulunamıyorsa, yeni kelime üretilmemelidir. Özellikle ilaçların marka isimleri için Merck⁷ veya Martindale'e⁸ bakılmalıdır (Newmark, 1979: 1406)⁹.

⁴ Tıbbi terminoloji, insan vücudunu ve insan vücuduyla ilgili süreçleri bilimsel ve doğru bir şekilde açıklayan kelimeler kümesidir. Tıbbi terimler genellikle Latince ve Yunanca ön ve son ekler ve kelime kökleriyle oluşturulur. Latince kökler genellikle anatomik yapıyı açıklamak için kullanılırken, Yunanca kökler bir hastalığı, tedaviyi ve hastalık koşulunu açıklamak için kullanılır (Browne, 2016:122).

⁵ “*Brucella hayvanlarda bulunan bir mikroptur. Bu mikrobu taşıyan hayvanlarla doğrudan ya da dolaylı olarak temas edilmesi sonucu mikrobun vücuda alınmasıyla ortaya çıkan hastalığa brusellozis denir*” <http://www.xn--salk-1wa3i.net/brusellozis.html> **Erişim Tarihi:** 28.02.2017

⁶ Tıbbi terminoloji dışında çevirmenler kısaltmalar, eponimler vb. hususlarda da sıkıntılar yaşayabilir (ayrıca bkz. Berghammer, 2006, Hannelore Lee-Jahnke, 2005). Bu durumlarda, alan uzmanlarına danışmak ve yaygın kullanımları tercih etmek gereklidir.

⁷ <http://www.merckmanuals.com/> **Erişim Tarihi:** 28.02.2017.

⁸ http://www.pharmpress.com/product/MC_MART/martindale-the-complete-drug-reference **Erişim Tarihi:** 28.02.2017.

⁹ Çevirmenin tıbbi terimleri çevirirken amacı erek metinde eşdeğer etkinin oluşturulmasıdır. Bu amaçla çevirmen yeri geldiğinde kelimelerin açıklamasını yapmalı, gereksiz bilgi olduğunu düşündüğü kısımları atmalı, dil hatalarından kaçınmalı ve çeviri yaptığı kitleyi göz önünde bulundurmalıdır. (Newmark, 1979: 1405).

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı gibi tıp çevirisi alanında ortaya çıkan en bariz problem tıbbi terminolojinin yanlış aktarılmasıdır. Bunun arkasında çalışmamızda kısaca değinildiği üzere konu alanına yabancı olmak, deneyimli olmamak, eleştirel düşünememek, kaynak ve erek kültür hakkında bilgi sahibi olmamak vb. pek çok etken bulunabilir. Bu veya benzeri nedenlerle meydana gelen hataların minimize edilerek, çeviri kalitesinin artırılması ve her türlü yanlış anlamamanın önüne geçmek üzere bundan sonraki bölümde tıbbi çevirmenlerin çeviri sürecinde kullanabilecekleri bazı çeviri stratejileri ve yöntemleri örneklerle sunulmuştur.

2. Tıp Metinlerinin Çevirisi Sürecinde Uygulanabilecek Yöntem ve Stratejiler

Çalışmanın bu kısmında bir fizyoloji kitabının orijinali ve çevirisinden seçilen örneklerle çevirmenlerin çeviri sürecinde hangi yöntem ve stratejileri kullanabilecekleri gösterilmeye çalışılmıştır. Çalışmada ele alınan yöntem ve stratejiler; “ödüncleme” ve ödünclemenin alt türlerinden “*transliterasyon*” ve “*öyküntü*”, “sözcüğü sözcüğüne çeviri”, modülasyon (bakış açısı değiştirme), “transpozisyon (sözcük türü değiştirme), “eşdeğerlik”, “uyarlama” ve “açımlama”dır¹⁰. Bu yöntemlerden hangilerinin tıp metinlerinin çevirisinde kullanılıp kullanılmadığı da çalışmada gösterilmiştir. Her bir yöntem ve strateji için iki örnek olmak üzere toplam 14 farklı cümle ve çevirisi çalışmada incelenmiştir. Çalışma için seçilen kitap tıp fakültelerinde ders kitabı olarak okutulan ve önerilen *Vander’s Human Physiology: The Mechanisms of Body Function*¹¹ (13. Edition) ve Türkçe çevirisidir.

2.1. Araştırma Sorunları

- Çevirmenler bu çalışmada ele alınan yöntem ve stratejileri hangi durum ve bağlamda kullanmayı tercih etmektedir?
- Çevirmenler hangi durumda ödüncleme yapmaktadır?
- Çevirmenler hangi durumda sözcüğü sözcüğüne çeviriye başvurmaktadır?
- Çevirmenler hangi durumda transliterasyon yöntemini kullanmayı tercih eder?
- Bir çeviri yöntemi olarak eşdeğerlik tıp metinlerinin çevirisinde kullanılmakta mıdır?
- Bir çeviri yöntemi olarak uyarlama tıp metinlerinin çevirisinde kullanılmakta mıdır?
- Bir çeviri yöntemi olarak modülasyon tıp metinlerinin çevirisinde kullanılmakta mıdır?
- Bir çeviri yöntemi olarak transpozisyon tıp metinlerinin çevirisinde kullanılmakta mıdır?

3. *Vander’s Human Physiology: The Mechanisms of Body Function*

Adından da anlaşılacağı üzere, *Vander’s Human Physiology: The Mechanisms of Body Function* adlı kitapta vücut fonksiyonları ve buna bağlı mekanizmalarla ilgili fizyolojik olaylar anlatılmaktadır¹². Kitabın hedef kitlesi sağlık alanında eğitim gören öğrenciler olduğundan, içeriğin aktarılmasında onların anlayabilecekleri bir dil seçilmiştir. Bu çalışmada, kitabın çevirisi de benzer bir erek kitleye hitap ettiğinden, orijinal kitaptaki etkinin erek toplumda aynı olup olmadığını

¹⁰ Bu çeviri yöntem ve stratejileri dışında başka yöntem ve stratejiler de bulunmaktadır. Ancak çalışmanın sınırlılığından dolayı, analizde “ödüncleme” ve ödünclemenin alt türlerinden “*transliterasyon*” ve “*öyküntü*”, “sözcüğü sözcüğüne çeviri”, modülasyon (bakış açısı değiştirme), “transpozisyon (sözcük türü değiştirme), “eşdeğerlik”, “uyarlama” ve “açımlama” çeviri yöntem ve stratejileri değerlendirilmiştir.

¹¹ Tr: *Vander İnsan Fizyolojisi Vücut Fonksiyon Mekanizmaları* (13. Baskı)

¹² Ayrıca bkz. <https://www.amazon.com/Vanders-Human-Physiology-Mechanisms-Function/dp/0073378305> **Erişim Tarihi:** 05.06.2017.

görmek amacıyla çevirmenlerin çeviri sürecinde başvurdukları bazı çeviri stratejileri ve yöntemleri incelenmiştir. Ayrıca çevirmenler tarafından çeviri sürecinde kullanılan çeviri strateji ve yöntemlerinin belirlenmesinde tıp metinlerinin kurmaca metinlerden farklı bir özellikte olduğu, dolayısıyla bu tür metinleri çevirirken insan vücudunun nasıl işlediği, hastaların nasıl tepki verebilecekleri vb. gibi noktaların dikkate alınıp alınmadığı da görülebilecektir (ayrıca bkz. Erten, 1997).

3.1 Ödünçleme

Vinay ve Darbelnet'e göre özellikle kaynak kültürün kaynak kültürde bıraktığı tat ve dokuyu erek kültürde de sağlamak üzere başvurulan stratejilerden biri ödünçlemedir. Söz gelimi “roubles”, “datchas” ve “aparatchik”, “dollars” ve “party” vb. gibi yabancı sözcükler erek dilde hiç değiştirilmeden aynen bırakılabilir (Vinay ve Darbelnet, 1995: 32). Çeviri sürecinde bazen yabancı terimler özellikle bilimsel nitelik taşıyanlar, erek dildeki okuyucu kitlesi tarafından anlaşılabilirdiği takdirde hiç değiştirilmeden aktarılabilir. Burada belirleyici olan erek kitledir.

Örnek Cümleler

- “In contrast to **polar** covalent bonds bonds between atoms with similar electronegativities are said to be **nonpolar** covalent bonds” (p. 25).
- “**Polar** kovalan bağların aksine, benzer elektronegativiteye sahip atomlar arasındaki bağlara **polar** olmayan kovalan bağlar adı verilir” (s. 25).

Örnek kaynak ve erek metin cümleleri incelendiğinde, çevirmenin polar sözcüğünü erek dile aynen aktardığı gözlemlenmektedir. Polar sözcüğünün dilimizdeki karşılığı “kutuplu” demektir. Ancak çevirmen erek kitle tarafından yaygın olarak kullanılan polar sözcüğünü tercih etmiştir. Zaten erek kitlenin belli bir akademik kesim ve konunun uzmanı olduğu göz önüne alınırsa, sözcüğün ödünçleme yoluyla erek kitleye aktarılması çevirmen tarafından daha uygun görülmüştür.

- “Each branch ends in an axon **terminal**, which is responsible for releasing neurotransmitters from the axon” (p. 140).
- “Her dal, aksondan nörotransmitter salınmasından sorumlu bir akson **terminali** ile sonlanır” (s. 140).

Kaynak metinde yer alan “terminal” kavramı Türkçe’de “sonlanma” olarak yorumlanabilir. Çevirmen ancak terminal sözcüğünü erek dilde aynen bırakmayı tercih etmiş ve akson sonlanması yerine akson terminali demeyi uygun görmüştür. Bu noktada, yukarıdaki örnekteki gibi çevirmen erek kitlenin söz konusu kavramla ne kast edildiğini anlayacak bilgi seviyesine sahip olduğunu düşünmüştür diyebiliriz. Dolayısıyla kavramı erek kültüre ödünçleme yöntemiyle aktarmıştır.

3.1.1 Transliterasyon

Transliterasyon (başka alfabeyle yazma, harf çevrimi), bir dildeki kelimelerin bir başka dilin alfabesi ve harflerinden faydalanarak yeniden yazılmasıdır¹³. Kısacası bu yöntem bir sözcüğün öteki dildeki sesletime uydurularak aktarılması işlemidir. Transliterasyon bu haliyle ödünçlemenin bir diğer çeşidi olarak da düşünülebilir.

¹³ <http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v2p254y1974-76.pdf>, s. 254, Erişim Tarihi: 02.03.2017.

Örnek Cümleler

• “Some disease states can be viewed as physiology “gone wrong,” or pathophysiology, which makes an understanding of physiology essential for the study and practice of medicine“ (p. 2).

• “Bazı hastalık halleri, “hatalı çalışan” fizyoloji veya fizyopatoloji olarak kabul edilebilir ve bu durum tıbbın öğrenilmesi ve uygulanmasında fizyoloji bilgisini vazgeçilemez kılar” (s. 2).

Kaynak ve erek metinler incelendiğinde çevirmenin “physiology” kavramı için “fizyoloji”, “pathophysiology” kavramı için de “patofizyoloji” karşılıklarını kullandığı görülmektedir. Physiology ve pathophysiology kavramları Türk alfabesiyle bu şekilde yazıldığından, çevirmen burada transliterasyon çeviri stratejisine başvurmuştur. Erek kitlenin tıp öğrencileri veya sağlık bölümlerinde okuyan öğrenciler olduğu düşünülürse, çevirmen söz konusu sözcükleri dipnot veya parantez içinde açıklamayı veya diğer bir ifade ile açıklama yapmayı tercih etmemiştir. Zira bu kavramların ne anlama geldiği kitabı okuyan erek kitle tarafından zaten bilinmekte veya biliniyor kabul edilmektedir.

• “Therefore, if thyroid cells are exposed to greater TSH concentrations than normal, they will undergo hypertrophy; that is, they will increase in size” (p. 341).

• “Dolayısı ile, tiroid bezi normalden daha fazla TSH derişimi ile karşılaşacak olursa hipertrofiye uğrayacak, yani büyüklüğünde artış olacaktır” (s. 341).

Kaynak ve erek metinler analiz edildiğinde, çevirmen tarafından “throid” kavramı için “tiroid”, “hypertrophy” kavramı için de “hipertrofi” karşılıklarının kullanıldığı görülmektedir. Zaten tiroit sözcüğü dilimizde oldukça yaygındır ve herkes tarafından bilinir. Bu nedenle çevirmen bu sözcüğü transliterasyon yoluyla tiroit şeklinde aktarmak durumundadır. Ancak hypertrophy kavramı aslında “aşırı büyüme” demektir. Çevirmen sözcüğün karşılığının erek kitle tarafından ne anlama geldiğinin bilindiğini düşünerek, sözcüğü transliterasyon yoluyla erek kültüre aktarmış ve dolayısıyla hipertrofi sözcüğünü benimsemiştir¹⁴.

3.1.2 Öyküntü

Öyküntü de ödünçlemenin bir diğer özel türüdür. Öyküntü, bir dilde mevcut olan ifadeyi öteki dile ödünçleme yoluyla, her kelimesini sözcüğü sözcüğüne çevirerek aktarmaya dayalıdır. Diğer bir ifade ile öyküntü, özellikle kültürel bir ortamda yeni ortaya çıkan bir durum veya olgunun erek dilde o dile ait olan sözcüklerle karşılanması durumudur. Örneğin Bilim Kurgu (Science Fiction) yeni bir kurgu türü olarak ilk defa Batı’da ortaya çıkmıştır. Bizim dilimizde ise bilim ve kurgu sözcükleri zaten mevcuttur. Bu yeni türü tanımlamak için dilimizdeki bu iki sözcük bir araya getirilerek, bu sözcüklerin birleşiminden yeni bir ifade türü oluşturulmuştur (ayrıca bkz Vinay ve Darbelnet, 1995).

Öyküntü iki çeşittir:

1. Sözcüksel öyküntü: Sözcüksel öyküntüde, söz dizimsel yapı erek dilde korunur ancak yeni bir ifade şekli erek dile kazandırılır (örn: **Compliments of the Season! : Compliments de la saison!**).

¹⁴ Yapılan incelemede erek metnin genelinde çevirmenin transliterasyon uyguladığı görülmektedir. Ancak çalışmanı sınırlılığından dolayı sadece iki örnek üzerinde durulmuştur.

2. Yapısal öyküntü: Bu öyküntü çeşidinde erek dile bu dilde olmayan yeni bir yapı kazandırılmaktadır (Örn: Science-fiction: Science-fiction) (Vinay ve Darbelnet, 1995: 32).

Çalışmada özellikle tıbbi jargonun ağırlıkta olduğu cümlelerde kullanılan çeviri stratejileri incelendiğinden, tıbbi jargonun aktarımında çevirmenin yararlandığı bariz bir *öyküntü* örneğine rastlanılmamıştır. Öyküntü ödünçlemenin bir alt türü olarak kabul edilebilse de, şimdiye kadar analiz edilen çeviri stratejileri içinde çevirmenlerin özellikle tıbbi metinlerin çevirisinde kullanabilecekleri en işlevsel çeviri stratejileri kelimenin birebir değiştirilmeden aktarımına dayanan ödünçleme yöntemi ve transliterasyondur.

3.2 Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri

Özellikle bilimsel metinlerde en sık başvurulan yöntemlerden biri de sözcüğü sözcüğüne çeviridir. Vinay ve Darbelnet'e göre, sözcüğü sözcüğüne çeviri kaynak metindeki bir ifadenin erek dile dilbilgisel ve erek dilin ifade biçime uygun olarak aktarılması işlemidir (Vinay ve Darbelnet, 1995: 33).

Örnek Cümleler

- “*Development of the nervous system in the embryo begins with a series of divisions of undifferentiated precursor cells (stem cells) that can develop into neurons or glia*” (p. 143).
- “*Dölütte (embriyo) sinir sisteminin gelişmesi, sonradan nöronlar veya glia hücrelerine gelişebilecek farklılaşmamış öncül hücrelerin (kök hücreleri) bir dizi bölünmeye uğraması ile başlar*” (s. 143).

Bu iki cümleye bakıldığında, çevirmenin kaynak metindeki ifadeleri erek dile sözcüğü sözcüğüne bir yaklaşımla aktardığı görülmektedir. Çevirmen sözcükleri temel anlamlarından uzaklaşmadan, erek dil yapısına ve ifade biçimine uygun olarak ve kaynak metnin yapısını bölmeden aktarmıştır.

- “*After transduction of a first noxious stimulus into action potentials in the afferent neuron, a series of changes can occur in components of the pain pathway— including the ion channels in the nociceptors themselves—that alters the way these components respond to subsequent stimuli*” (p. 205).
- “*Aferent nöronda ilk noksiyöz uyarının aksiyon potansiyeller haline çevrilmesinden sonra ağrı yolu bileşenlerinde, bizzat noziseptörlerin üzerindeki iyon kanalları dahil bir dizi değişiklik görülebilmekte olup bu değişiklikler bu bileşenlerin daha sonra gelen uyarılara verdiği yanıtı değişikliğe uğratar*” (s. 205).

Kaynak ve erek metin incelendiğinde, çevirmenin kaynak metindeki ifadeleri erek dile sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisini benimseyerek aktardığı görülmektedir. Çevirmen sözcükleri bilimsel karşılıklarıyla, erek dil yapısına ve ifade biçimine göre çevirmeyi tercih etmiştir. Kaynak metnin uzunluğundan dolayı çevirmen sadece kaynak metinde yan cümle özelliği gösteren “that alters the way these components respond to subsequent stimuli” ifadesini erek dile temel cümle şeklinde aktarmıştır. Ancak bu işlem, erek dil yapısındaki esneklikten kaynaklanmaktadır. Nitekim, Vinay ve Darbelnet çevirmenlerin sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisini uygularken, erek dil yapısına ve ifade biçimine uygun yaklaşımları da tercih edebileceklerini belirtmişlerdir.¹⁵

¹⁵ Kaynak ve erek metinde bu örnekler dışında sayısız sözcüğü sözcüğüne çeviri örneği bulunmaktadır.

3.3 Transpozisyon

Bu yöntemde, sözcük türü bir ötekiyle değiştirilir¹⁶ ancak anlam aynı kalır (Vinay ve Darbelnet, 1995: 36).

Örnek Cümleler

- “The cholinergic receptors on **skeletal muscle** fibers, innervated by the somatic motor neurons, not autonomic neurons, are nicotinic receptors” (p. 180).
- “Otonomik nöronlar olmayan somatik motor nöronlar tarafından innerve edilen **iskelet kas** lifleri üzerindeki kolinerjik almaçlar nikotinik almaçlardır” (s. 180).

Kaynak ve erek metinler incelendiğinde, çevirmenin çeviri sürecinde İngilizce bir sıfat olan “skelatal” sözcüğü için “iskelet” (isim) (noun: “skeleton”) sözcüğünü kullandığı tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile sıfat isme dönüştürülmüş, transpoze edilmiştir. Çevirmen bu sözcüğü aslında dilimizde yerleşen karşılığı ile çevirdiğinden, zorunlu bir transpozisyon uyguladığı görülmektedir. Zira Skeletal sözcüğü için Türkçe iskeletsel kas terimini tercih etmek kulağa hoş gelmemektedir.

- “**Clinical terms**¹⁷: asphyxia, central sleep apnea, continuous positive airway pressure (CPAP), daytime somnolence, obstructive sleep apnea, sleep apnea” (p. 487).
- “**Klinik deyimler**: asfiksi, merkezi uyku apnesi, kesintisiz artı havayolu basıncı (CPAP), gündüz vakti uyuklama, tıkayıcı uyku apnesi, uyku apnesi” (s. 487).

Kaynak ve erek cümleler analiz edildiğinde, çevirmen İngilizce bir sıfat olan “clinical” sözcüğü için erek dilde “klinik” (isim) (noun: “clinic”) sözcüğünü kullanmıştır. Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi sıfat isme dönüştürülmüş, diğer bir ifade ile transpoze edilmiştir. Çevirmen söz konusu sözcüğü dilimizde yerleşen karşılığı ile çevirmiş olduğundan çeviri sürecinde zorunlu bir transpozisyon uygulamıştır. Zira Clinical sözcüğü için Türkçe kliniksel terimi yerine klinik daha uygun düşmektedir.

3.4. Modülasyon¹⁸

Modülasyon, bir çeviri yöntemi olarak iletinin anlamı aynı kalmak koşuluyla ifade edilmiş şeklinin veya bakış açısının değiştirilmesidir¹⁹. (Vinay ve Darbelnet, 1995: 36). Modülasyon bilimsel metinlerde özellikle etken olarak yazılan ifadelerin edilgen yapıya dönüştürülmesi (veya tam tersi) şeklinde uygulanmaktadır.

Örnek Cümleler

- “Regions of the body surface where **we** typically **perceive** referred pain from visceral organs” (p. 105).

¹⁶ Örneğin İngilizce sıfat olan “membranous” (zarsı) sözcüğünün isme dönüştürülerek erek dile “membran” (zar) olarak aktarılması. (Fiilden İsme, İsimden Fiile dönüşme vb.) (bkz. Munday, 2013).

¹⁷ Kaynak metnin yazarları ayrıca clinical case study kavramını da kullanmıştır. Bu kavram Türkçeye çevirmen tarafından klinik olgu sunumu şeklinde aktarılmıştır.

¹⁸ Somut kavramların soyut kavramlarla ifade edilmesi, etki- tepki, parça- bütün, bütün -diğeri, olumsuz kavram yerine olumlu kavram kullanarak aynı etkiyi yaratma (örn. “Hava kötü yerine hava güzel değil demek”), etken-edilgen vb. (bkz. Munday, 2013).

¹⁹ Örneğin “Hava güzel değil” olumsuz cümlesinin biçim olarak olumlu ancak anlam olarak sahip olduğu olumsuzluğu devam ettirerek “Hava kötü” şeklinde ifade edilmesi.

• “Visseral organlardan gelen yansıyan ağrının tipik olarak **algılandığı** deri yüzeyindeki bölgeler” (s. 205).

Kaynak ve erek metni oluşturan cümlelere bakıldığında, çevirmen kaynak metindeki bilgiyi erek dile aktarırken, kaynak metnin yazarından farklı bir yol izleyerek etken olan cümle yapısını modülasyon uygulayarak edilgen şeklinde çevirmiştir. Dolayısıyla çevirmen bu cümleyi “Visseral organlardan gelen yansıyan ağrıyı tipik olarak **algıladığımız** deri yüzeyindeki bölgeler” şeklinde çevirmek yerine “Visseral organlardan gelen yansıyan ağrının tipik olarak **algılandığı** deri yüzeyindeki bölgeler” şeklinde çevirmiştir. Bu şekilde cümle daha anlaşılır halde erek dile aktarılmıştır. Ayrıca Türkçe’de bilimsel metinlerde “we” (biz) öznesi yerine daha çok edilgen yapı kullanılmaktadır. Çevirmen bu gerçeği de göz önünde bulundurmuş olabilir.

• “If the same procedure were performed on an adult, it **would result in permanent deficits** in the functions served by the excised brain regions (p. 143).

• “Aynı cerrahi girişim bir erişkinine uygulanacak olursa kesilip atılan beyin bölgelerinin yüklendiği görevlerde **kalıcı bir kayıp görülecektir**” (s. 143).

Çevirmen bu modülasyon örneğinde kaynak metinde etken yapıyla oluşturulan “would result in permanent deficits” ifadelerini “kalıcı bir kayba yol açar”, “kalıcı bir kayba yol açabilir”, “kalıcı bir kayba yol açardı” şeklinde çevirmek yerine “kalıcı bir kayıp görülecektir” şeklinde edilgen olarak çevirmeyi tercih etmiştir. Türkçe’nin zenginliği ve kaynak metindeki cümle yapısının erek dilde farklı şekillerde ifade edilebilme olasılığı çevirmene böyle bir imkân vermiştir denilebilir.

3.5 Eşdeğerlik²⁰

Bu yöntemde, kaynak metindeki bir durumu örneklendiren biçimsel ve yapısal ifadeler erek dilde farklı olarak karşılık bulmaktadır. Eşdeğerlik yönteminde, kaynak metinde geçen deyimler, klişeleşmiş ifadeler, atasözleri vb. erek dilde aynı anlamı veren ancak biçimsel ve yapısal olarak farklı ifadelerle karşılanmaktadır. Söz gelimi, bir Fransız’ın eline kazaen çekiç vurması sonucu vereceği tepki “Aïe!” iken bir İngiliz “Ouch” şeklinde tepki vermektedir (bkz. Vinay ve Darbelnet, 1995: 38).

Tıpkı öyküntü çeviri stratejisinde olduğu gibi, çalışmada özellikle tıbbi jargonun ön plana çıktığı cümlelerde kullanılan çeviri stratejileri incelenmektedir. Dolayısı ile tıbbi jargonun aktarımında çevirmenin yararlandığı bariz bir eşdeğerlik örneğine rastlanılmamıştır.

3.6 Uyarılama

Bu yöntem Vinay ve Darbelnet tarafından çevirinin en uç sınırı olarak açıklanmaktadır. Uyarılama yöntemine, kaynak dilde geçen ifadenin temsil ettiği durumun erek kültür tarafından bilinmemesi veya erek kültürün bu kavrama yabancı olması durumunda başvurulmaktadır. Bu durumda, çevirmen erek kültür ve normlarına uygun yeni bir durum yaratmaktadır (Vinay ve Darbelnet, 1995:39). Söz gelimi, Amerika’da meşhur bir yiyecek olan “Hot Dog” kültürü Türkiye’de yaygın değildir. Bu durumda çevirmen erek dilde bu sözcüğün eşdeğeri olarak ona yakın işlevsel bir kelime uydurmak zorunda kalabilir. Dolayısıyla bu sözcük yerine uyarlamaya başvurarak

²⁰ Eşdeğerlik çeviri yöntemi klasik eşdeğerlik tanımından farklı olarak ele alınmaktadır (ayrıca bkz. Munday, 2013).

“köfte ekmek” sözcüğünü²¹ tercih edebilir²². Bu çeviri stratejisine teknik ve bilimsel metinlerde denk gelme olasılığı düşük olsa da zaman zaman çevirmenlerin uzunluk ve ağırlık ölçüsü birimlerini (feet, pound vb.) Türkiye’de uygulanan sisteme çevirdikleri görülmektedir. Bununla birlikte uyarlamanın bu türü, kültürel uyarlama kadar güçlü bir etkiye sahip değildir. Bu çalışmada ise, çevirmenin “feet” ve “pound” gibi uzunluk ve ağırlık ölçüsü birimlerini çeviri metinde aynen bıraktığı ve uyarlama yaklaşımını uygulamadığı görülmüştür.

3.7 Açıklama

Açıklama yönteminde, kaynak metindeki ifadenin daha doğru olarak ve açık şekilde anlaşılması için açıklamalar, eklentiler ve sözcük sıralamasında değişiklikler yapılması söz konusudur²³.

Örnek Cümleler

- “As applied to human beings, its scope is extremely broad” (p. 1).
- “İnsan türüne uygulanırken bu bilimin kapsamı son derece geniş tutulur” (p.1).

Çevirmen kaynak metni erek dilde yeniden ifade ederken, “its” iyelik zamiri fizyoloji bilim dalına gönderim yaptığından “insan türüne uygulanırken onun kapsamı son derece geniş tutulur” demek yerine “bu bilimin” şeklinde açıklamaya gitmiştir. Bu cümle, kitaptaki giriş cümlelerinden olduğundan okuyucu sıkılmamak ve okuyucu tarafından motamot bir çeviri metin okunduğu hissini vermemek için çevirmen bu yolu tercih etmiştir çıkarımı da yapılabilir.

- “The outer membrane is smooth, whereas the inner membrane is folded into sheets or tubules known as cristae, which extend into the inner mitochondrial compartment, the matrix” (p. 55).
- “Dış zar düz iken iç zar, iç mitokondri bölümü olan yatak (matriks) içine uzamış, ibikler (kristalar) olarak adlandırılan yapraklar veya borucuklar yapar” (p. 55).

Kaynak ve erek metinler incelendiğinde, çevirmenin çeviri sürecinde “matriks” (“yatak”) ve “kristalar” (“ibikler”) kavramlarını parantez içine alarak, erek okuyucu kitlesi için daha anlaşılır olması bakımından açıklamaya gittiği, bir diğer ifade ile açıklama yaptığı görülmektedir.

Bu strateji ve yöntemler dışında çevirmenlerin tıp metinlerinin çevirisi sürecinde kullanabilecekleri pek çok yaklaşım vardır (bkz. Newmark’ın çeviri yöntem ve stratejileri). Ancak çalışmanın sınırları gereği Vinay ve Darbelnet’in yaklaşımı ele alınmıştır. Bununla birlikte burada ele alınan strateji ve yöntemler aslında çevirmenin makro stratejiler belirlemede aracılık görevi gören ve yardımcı unsurlar olarak düşünülebilir. Özellikle kompleks tıp metinlerinin ilgili alanda okuyan öğrencilere yönelik olarak çevrildiği düşünüldüğünde, çevirmenlerin bu çalışmada tartışılan strateji ve yöntemleri uygularken temel gayesi metni olabildiğince onların anlayabilecekleri şekilde aktarmak olmalıdır. Bununla paralel şekilde çağdaş çeviri yaklaşımlarının özellikle 1980’lerden itibaren erek odaklılığa kayarak, kaynak metnin dokunulmazlığı ilkesinin tartışmaya açılması çeviri

²¹ Odacıoğlu, M. C “Bazı Çeviri Kuramları Işığı Altında Çevirmenler ve Çeviri İlişkisi” <http://www.cevirikitabi.com/cevirmenler-ne-isler-ceviriyor/bazi-ceviri-kuramlari-isigi-altinda-cevirmenler-ve-ceviri-iliskisi/> **Erişim Tarihi:** 02.03.2017.

²² Uyarlama, daha çok edebi metinlerde uygulanmaktadır. Dolayısıyla uyarlama ile ilgili olarak metinde güçlü örneklerle rastlanılmamıştır. İncelenen örneklerde görüldüğü gibi sadece kg ve uzunluk ölçülerinin (feet ve pound vb.) erek dilde cm ve kg cinsinden ifade edilmesi çarpıcı olmasa da bir uyarlama olarak düşünülebilir.

²³ Zakhir, M. “Translation Procedures”, <http://www.translationdirectory.com/articles/article1704.php> **Erişim Tarihi:** 02.03.2017.

sürecinde çevirmenlerin alacakları kararlar yönünden erek okuyucunun beklentilerinin daha ön plana çıkmasını sağlamıştır (krş. Işık, 2016: 309).

4.Sonuç²⁴

Bu çalışmada tıp metnlerinin çevirisinde çevirmenlerin hangi yöntem ve stratejileri kullanabileceği gösterilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, analiz kısmında bir fizyoloji kitabı olan *Vander's Human Physiology: The Mechanisms of Body Function* ve Türkçe çevirisi *Vander İnsan Fizyolojisi Vücut Fonksiyon Mekanizmaları* “ödüncleme”, alt türü olan “transliterasyon” ve “öyküntü”; “sözcüğü sözcüğüne çeviri”, “transpozisyon”, “modülasyon”, “eşdeğerlik”, “uyarlama” ve “açıklama” çeviri stratejileri temel alınarak, her bir stratejiye iki örnek verilmek suretiyle incelenmiştir. Yapılan incelemede çevirmenin, Vinay ve Darbelnet’in klasik eşdeğerlik kavramından farklı şekilde tanımladıkları eşdeğerlik ve ödünclemenin bir çeşidi olan öyküntü çeviri stratejilerine özellikle tıbbi jargon açısından başvurmadığı ortaya konmuştur. Bununla birlikte, çevirmen incelenen fizyoloji kitabı bilimsel ve teknik bir metin olduğundan ve ele alınan örneklerden de görüleceği üzere sıklıkla ödüncleme, ödünclemenin alt türü olan transliterasyon; ve sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejilerine başvurmuştur. Çevirmen çeviri sürecinde ayrıca transpozisyon, modülasyon çeviri stratejisinden faydalanmış ancak uyarlama stratejisinden yararlanmamıştır. Bununla beraber transpozisyon ve modülasyon örnekleri ödüncleme, transpozisyon, sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejileri kadar sık değildir. Yapılan analiz sonucu çalışmanın, özellikle tıbbi alanda çeviri yapan uzman çevirmenlere ve mesleği sağlık alanı olsa da dile hâkim veya çeviri yapma deneyimi olan bireylere faydalı olması umulmakta ve değerlendirilen çeviri stratejilerinin tıbbi metnlerinin çevirisinin daha doğru ve sağlıklı yapılmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Son olarak çalışmada ele alınan çeviri stratejileri tıbbi alanda yazılan her türlü metin türüne uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Berghammer, G. (2006). “Translation and the Language(s) of Medicine: Keys to Producing a Successful German-English Translation”, *the Journal of the European Medical Writers Association, Stuff*, Vol. 15, No. 2, s.40-44.
- Browne, A. (2016). “Selected Medical Translation Problems”, *Studia Neofilologiczne*, , z. XII, s. 121–128.
- Deniz Akyol, F. (2011), “A Comparative Analysis of Newmark's and Vinay & Darbelnet's Methods Used in Medical Translation within The Framework of Skopos Theory” (master tezi), Atılım Üniversitesi, SBE.
- Erten, A. (1997) “Çeviri Eğitiminde Tıp Terminolojisi ve Tıp Metinleri Çevirisi”, *Forum: Türkiye’de Çeviri Eğitimi Nereden Nereye?.*”, Sel Yayıncılık, İstanbul, s. 49-55.
- Erten, A. (2007), *Tıp terminolojisi ve Tıp Metinleri Çevirisi*, Seçkin, Ankara.
- Hannelore, Lee Jahnke (2005), “Teaching medical translation: an easy job?” , *Panace@*. Vol. VI, n.o 20. Junio, 2005, s. 81-84.
- Işık, Yeşim (2016), “Gideon Toury’nin Erek Odaklı Çeviri Kuramı Işığında Aziz Nesin’in “Tek Yol” Adlı Romanının Farsça Tercümesinin İncelenmesi”, *Turkish Studies*, Cilt, 11/20 Güz 2016, s.. 305-320.

²⁴ Yapılan analizde çevirmenin en sık kullandığı çeviri yöntemlerinin başında ödüncleme ve onun alt türü olan transliterasyon ve sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejilerinin olduğu görülmüştür.

- Munday, J. (2016), *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*, Routledge, Usa ve Canada.
- Newmark, P. (1979). "A layman's view of Medical Translation", *British Medical Journal*, s.1405-1407.
- Txabarriaga, R. (2009). *IMIA Guide on Medical Translation*, International Medical Interpreters Association.
- Widmaier, Eric P., Raff Hersel, Strang Kevin T (2014), *Vander's Human Physiology The Mechanisms of Body Function* (13.th Edition), McGraw-Hill, New York.
- Widmaier, Eric P., Raff Hersel, Strang Kevin T (2014), *Vander's Human Physiology The Mechanisms of Body Function* (13.th Edition), (çev. Tuncay Özgünen) McGraw-Hill, New York.
- Vinay, J.P ve Jean D. (1995). *Comparative Stylistics of French and English: A methodology for Translation*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia.

İnternet Kaynakları

- "Essays of an Information Scientist", Vol:2, 254-256 (1975), <http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v2p254y1974-76.pdf> **Erişim Tarihi:** 02.03.2017.
- Odacıoğlu, M. C "Bazı Çeviri Kuramları Işığında Çevirmenler ve Çeviri İlişkisi" <http://www.cevirikitabi.com/cevirmenler-ne-isler-ceviriyor/bazi-ceviri-kuramlari-isigi-altinda-cevirmenler-ve-ceviri-iliskisi/> **Erişim Tarihi:** 02.03.2017.
- Zakhir, M. , "Translation Procedures", <http://www.translationdirectory.com/articles/article1704.php> **Erişim Tarihi:** 02.03.2017.
- <http://www.xn--salk-1wa3i.net/brusellozis.html> **Erişim Tarihi:** 28.02.2017.
- <http://www.merckmanuals.com/> **Erişim Tarihi:** 28.02.2017.
- http://www.pharmpress.com/product/MC_MART/martindale-the-complete-drug-reference **Erişim Tarihi:** 28.02.2017.
- <https://www.amazon.com/Vanders-Human-Physiology-Mechanisms-Function/dp/0073378305> **Erişim Tarihi:** 05.06.2017.